

Avrupa Antibiyotik Farkındalık Günü ve Amacı

Antibiyotik direnci, toplum sağlığını tehdit eden en önemli unsurlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu problemin kontrolü için, toplumun ve siyasi yetkililerin içinde yer aldığı çok yönlü stratejiler izlemek gereklidir. Bu stratejiler arasında en önemlileri; dirençli patojenlerin prevalansının izlenmesi, toplumdaki antibiyotik tüketiminin saptanması ve gereksiz tüketimin azaltılması, el yıkama ve enfeksiyon kontrol önlemlerine uyulması şeklinde sıralanabilir. Günümüzde yeni antibiyotiklerin geliştirilmesi için yatırımların giderek azalması nedeniyle, elimizdekilerin etkinliğinin korunması son derece önemlidir. Antibiyotik direnci ile antibiyotik tüketimi arasındaki doğrusal ilişki nedeniyle (Şekil 1-3), hem topluma hem de reçete yazan hekimlere yönelik antibiyotiklerin etkinliğinin korunmasındaki sorumlulukların hatırlatıldığı, gereksiz kullanımın kişisel ve toplumsal zararlarını vurgulayan eğitim programları da temel stratejiler arasındadır.

Avrupa Hastalıkların Önlenmesi ve Kontrolü Merkezi (ECDC) bu amaçla, Avrupa Birliği üye ve aday ülkelerle birlikte 18 Kasım tarihini ‘Avrupa Antibiyotik Farkındalık Günü’ (AAFG) olarak ilan etmiştir. Ülkemiz de bu aktivitelere “gözlemci üye” olarak katılmaktadır. AAFG aktiviteleri , bu yıl 25 Kasım tarihinde yer alacaktır.

Avrupa Antibiyotik Farkındalık Günü’nün amacı, antibiyotik direnci probleminde karşı hem toplumda hem de hekimlerde farkındalık yaratmak ve antibiyotiklerin etkinliklerinin korunması yönünden herkesin rolü ve yapabilecekleri katkılar konusunda bilgi vermektir.

Direnç sorunu ülkemizde de tehlikeli boyutlara ulaşmıştır (Şekil 4,5). 2008 verilerine göre ülkemizde sağlık giderlerinin üçte biri ilaçlar için ayrılmaktadır. Antibiyotikler %14 ile tüketilen ilaçların başında gelmektedir. Bu verilere hastaların reçetesiz kullandığı antibiyotikler ancak kısmen eklenmektedir. Dolayısıyla gerçek tüketimin daha yüksek miktarlarda olduğu tahmin edilebilir. Diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de antibiyotiklerin özellikle viral solunum sistemi enfeksiyonlarında gereksiz kullanımı söz konusudur. Bunun sonuçları, Şekil 4’ de yer alan *E.coli* florokinolon direnci veya pnömokokların beta-laktam ve makrolid direnç grafiklerinde rahatlıkla izlenmektedir.

Bu nedenle Sağlık Bakanlığı, Refik Saydam Hıfzısıhha Merkezi Başkanlığı ve Uzmanlık Derneklerince, hekimlerin reçeteleme alışkanlıklarının kalitesinin artırılması ve toplumun gereksiz antibiyotik tüketimine karşı bilinçlendirilmesi için bir dizi eğitsel aktivite

planlanmaktadır. Aktivitelerde akılcı antibiyotik kullanımının (doğru endikasyonla verilmiş doğru antibiyotiğin, doğru dozda, doğru doz aralıklarında ve doğru süre boyunca kullanılması) ilkeleri ele alınacaktır.

AAFG 2009 ana temaları:

- 1- Antibiyotiklerin etkinliğinin korunmasını sağlamak herkesin sorumluluğudur.
- 2- Antibiyotik direncini azaltmada hepimizin rolü bulunmaktadır.

Hastalar için:

*Antibiyotik kullanmadan önce mutlaka doktorunuza danışınız.
Antibiyotikleri doktorunuzun söylediği miktar ve sürelerde kullanınız.*

- Antibiyotiklerin yanlış kullanımından kaçınınız.
- Antibiyotikler soğuk algınlığı, nezle ve gripte işe yaramaz.
- Grip, domuz gribi gibi viral hastalıkları iyileştirmez, başkasına bulaşmasına engel olmaz
- Antibiyotiklerin ishal gibi yan etkileri olabilir.
- Antibiyotikleri mutlaka doktorunuzun önerdiği miktarda ve saatlerde kullanınız.
- Kendinizi iyi hissetseniz bile tedaviniz tamamlanmadan antibiyotiği kesmeyiniz.
- Tedavi bittiğinde kalan antibiyotikleri saklamayınız
- Başkası için yazılmış antibiyotiği asla kullanmayınız. Yararı olmayacağı gibi zarar görebilirsiniz.
- Hastalık sırasında ellerinizi ve çocuklarınızın ellerini sık sık yıkayınız.

Doktorlar için:

- Antibiyotikleri sadece gerekli olduğu zamanlarda, kanıta dayalı rehberler kullanarak yazınız.
- Olabildiğince hastalığa özel, dar spektrumlu antibiyotikleri yazınız, geniş spektrumlu antibiyotiklerden kaçınınız.
- Hastalarınıza soğuk algınlığı ve nezleye bağlı rahatsızlıklarını azaltacak yöntemler öneriniz. Antibiyotik vermeyiniz. Neden antibiyotik vermediğinizi açıklayınız.
- Antibiyotik yazdığımızda önerilen doz, saat ve süre boyunca antibiyotik kullanımının önemini anlatınız.

AAFG 2010 ana temaları

- 1- Hastanelerde antibiyotik dirençli bakterilerin ortaya çıkması, yayılması ve antibiyotik kullanımı ile seçilmesi hasta güvenliğini tehdit etmektedir
- 2- Hastanelerde antibiyotiklerin yanlış kullanımı, antibiyotik direncine yol açan en önemli faktörlerden biridir.

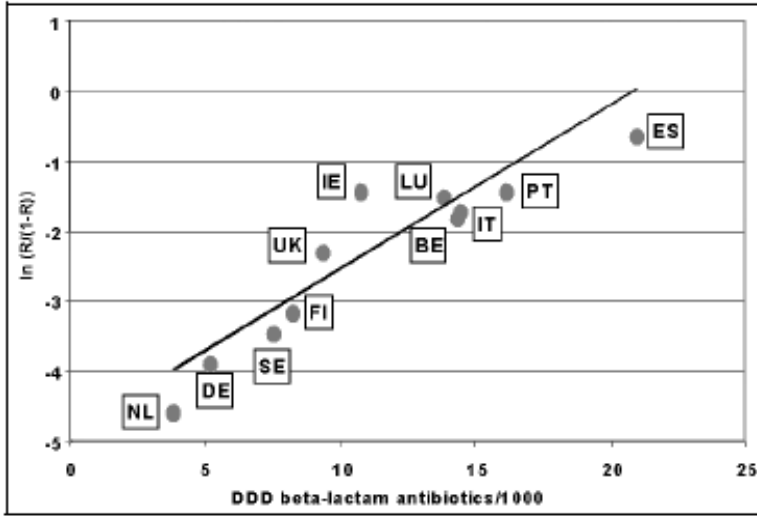
- 3- Antibiyotiklerin akılcı ve kısıtlı kullanımını antibiyotiklere dirençli bakterilerin seçilmesini engelleyebilmektedir.
- 4- Akılcı antibiyotik kullanımının sağlanması için değişik yaklaşımlar kullanılmalıdır:

Öneriler

- Klinisyenlerin sürekli eğitimi
- Kanıta dayalı antibiyotik kullanım rehberleri ve politikalarının uygulamaya koyulması
- Ağır enfeksiyonu olan hastalarda ampirik antibiyotik tedavisinin yönlendirilmesi için hastanede direnç ve antibiyotik kullanım verilerinin izlenmesi
- Cerrahi profilaksinin doğru zamanda ve doğru süre ile verilmesi
- Bazı endikasyonlar için antibiyotiklerin uzun süre yerine kısa süre uygulanması
- Ampirik tedavi başlanmadan önce; doğru yerden, doğru zamanda mikrobiyolojik örnek alınması, kültür sonuçlarının izlenmesi ve antibiyotik tedavisinin kültür ve duyarlılık sonuçlarına göre uygulanması

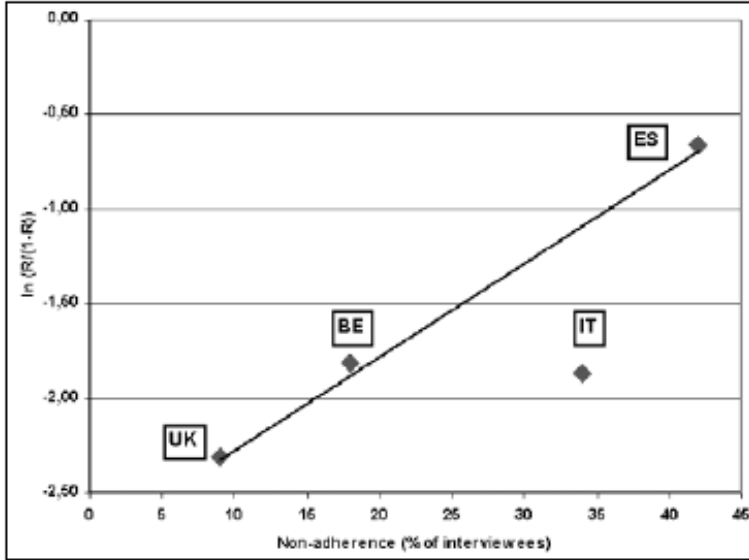
AAFG kapsamında üyelerimizin çevrelerine akılcı antibiyotik kullanımına ilişkin, direnç konusunda farkındalığı arttıracak bilgiler verecekleri umulmaktadır.

Prof. Dr. Zeynep Gülay

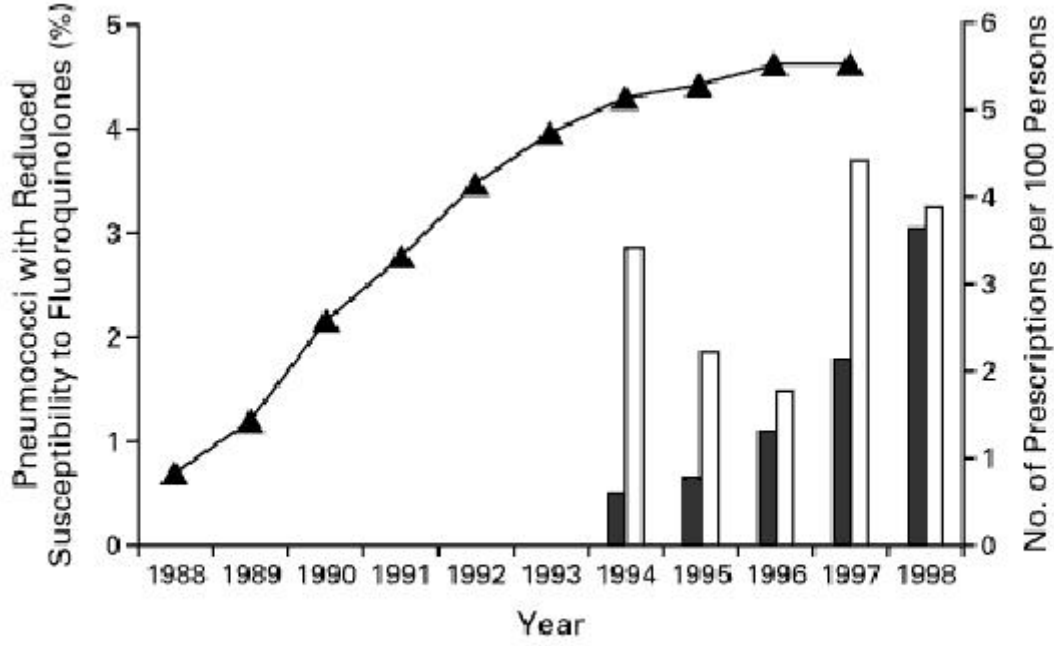
Şekil 1

Avrupa ülkelerinde antibiyotik tüketimi ve pnömokok penisilin direnci ilişkisi. Bronzwaer et al EID 2002; 8 (3): 278

Şekil 2

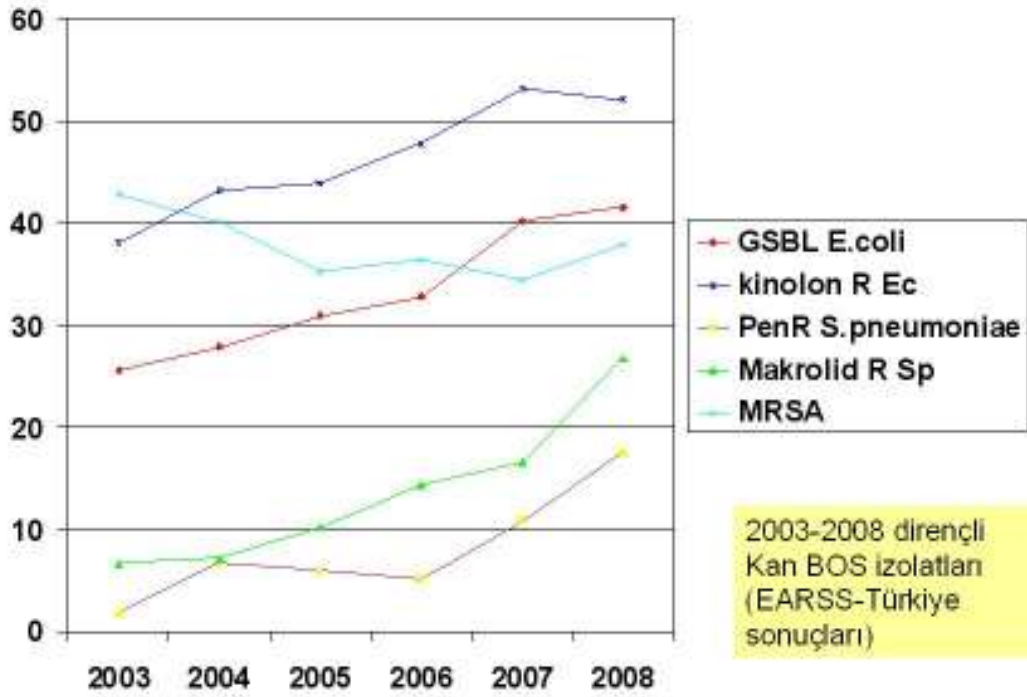
Avrupa ülkelerinde antibiyotik tedavisine uyumsuzluk ve pnömokok penisilin direnci ilişkisi Bronzwaer et al EID 2002: 8(3): 278

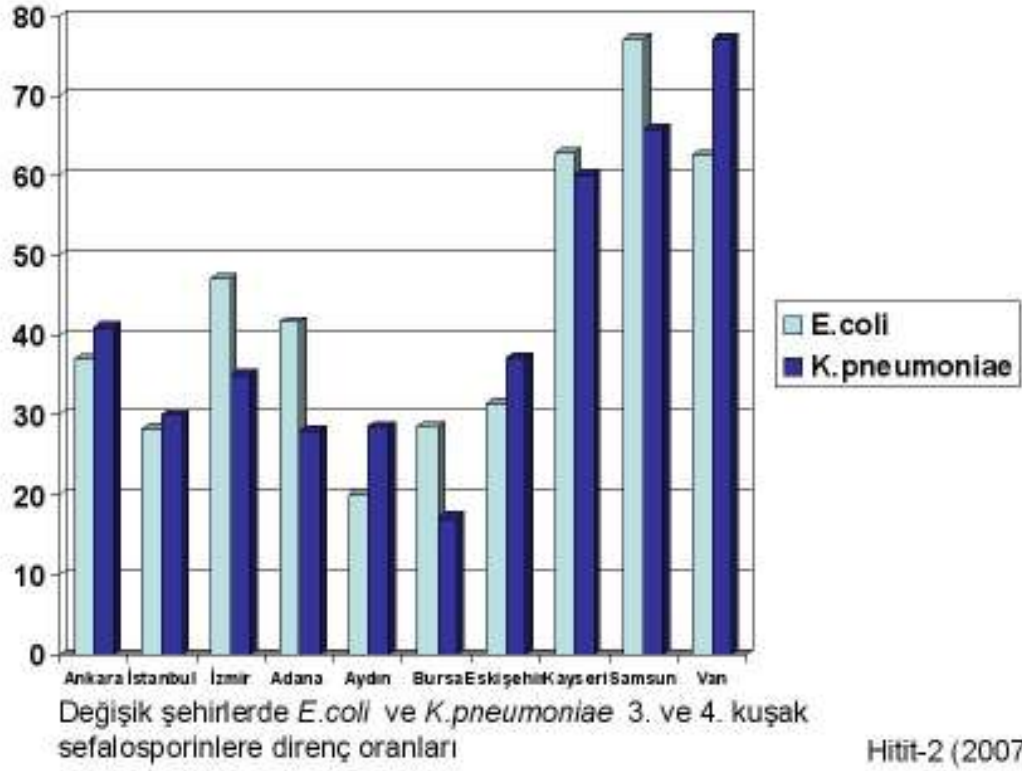
Kinolon kullanımı ve pnömokoklarda direnç artışı (Kanada) (Chen et al NEJM).

Şekil 3

Ülkemizdeki direnç durumu

Şekil 4

Şekil 5